

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ГАЛУЗЕВОЇ СТРУКТУРИ РИНКУ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АПК В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Федорчук О.М. к.е.н., доцент ДВНЗ «ХДАУ»

Агропромисловий комплекс через свою специфіку (залежність виробництва від природно-кліматичних умов, сезонності) більшою мірою, ніж інші галузі, потребує створення надійної резервної системи постачання, яка передбачає: облік і прогнозування змін потреби аграрних підприємств в основних видах матеріальних ресурсів по країні у цілому та по окремих регіонах протягом року; формування необхідних матеріальних резервів і розміщення їх на території країни; оперативний облік і маневрування запасами матеріальних ресурсів залежно від ситуації, що складається під час виконання основних виробничих процесів у сільському господарстві (сівба, збирання, реалізація урожаю і та ін.)

Розглядаючи особливості організації ринку матеріально-технічних ресурсів, потрібно виходити з того, що в його основі лежить сукупність економічних відносин, які складаються в сфері обміну з приводу реалізації товарів промислового походження, робіт чи послуг. В умовах ринкової економіки обмін здійснюється безпосередньо між виробниками і покупцями. В розвинутих участь держави в цьому процесі залишається досить відчутною. Економічна свобода аграрних виробників в умовах ринку є досить широкою: вони самі обирають структуру вироблюваної сільськогосподарської продукції, постачальників матеріально-технічних ресурсів і ціну реалізації, а покупець сам обирає посередника .

Ринок матеріально-технічних ресурсів забезпечує аграрні підприємства необхідною технікою і матеріально-виробничими ресурсами через функціонування таких сегментів: сільськогосподарські машини та механізми; матеріально-виробничі ресурси (паливо, енергія, промислова сировина і матеріали); мінеральні добрива та засоби захисту рослин і тварин; корми для тваринництва.

Перші три сегменти є зовнішніми: продукція, яка реалізується на цих ринках, виробляється за межами сільськогосподарської галузі. Ринок кормів, у своїй більшості, виникає всередині однієї галузі. Покупцем виступає тваринництво, а продавцем – рослинництво. В умовах здійснення промислового виробництва сільськогосподарської продукції на великих спеціалізованих підприємствах цей ринок може взагалі трансформуватись у зовнішній.

В процесі свого функціонування ринок матеріально-технічних ресурсів для сільського господарства покликаний забезпечити: комплектування і підтримання в працездатному стані наявний машинно-тракторний парк аграрних підприємств та його часткове оновлення; переоснащення аграрних підприємств високопродуктивною технікою вітчизняного виробництва; структурну перебудову та перепрофілювання підприємств I сфери з метою поступового нарощування виробництва тракторів високої потужності, спеціалізованих комбайнів, кормозбиральної техніки, комбінованих машин, сівалок точного висіву, машин високого технічного рівня для захисту рослин і тварин; вирішення питань щодо запровадження в аграрному виробництві комплексної механізації та ресурсоощадливих технологій; переорієнтацію підприємств I сфери на запровадження ринкової схеми зв'язків із партнерами по АПК, складовими елементами якої мають стати: маркетинг – розробка – виробництво – сертифікація – реалізація – фірмове обслуговування і забезпечення.

Ринок матеріально-технічних ресурсів слід розцінювати, як взаємовигідного посередника між підприємствами I сфери, з одного боку, та II і III сфер, – з другого боку. В основі таких взаємозв'язків має лежати принцип економічного та технологічного партнерства, під чим слід розуміти координацію дій, спрямованих на всебічне врахування в матеріально-технічних ресурсах досягнень науково-технічного прогресу, потреби формування інноваційного потенціалу АПК, ресурсоощадливості та високої економічної окупності затрат.

Така постановка питання цілком відповідає технологічним та економічним інтересам аграрних підприємств, для яких забезпечення матеріально-технічними ресурсами на взаємовигідній основі стає вирішальним техніко-економічним фактором розширеного відтворення.

Ринок матеріально-технічних ресурсів має розглядатись як важливий економічний фактор розвитку не лише аграрного, а й промислового виробництва, самовідтворення всієї системи міжгалузевих відносин. В сучасних умовах доцільно розвивати також вторинний ринок техніки. Він, на нашу думку, виникає там, де аграрні підприємства не в змозі купувати нову, високопродуктивну та надійну техніку. Це викликано не тільки фінансовою скрутою аграрних підприємств, а й гострою нестачею технічних засобів.

Щоб аграрне виробництво змогло в короткі строки реанімувати та зміцнити матеріально-технічну базу, необхідно: в державній технічній політиці забезпечити пріоритет вітчизняного машино - і тракторобудування; через агропромислову політику формувати таке економічне середовище, яке б, з одного боку, створювало оптимальні умови для покупців техніки (фірмовий лізинг, пільгове кредитування, часткове відшкодування вартості техніки), а з другого, забезпечувати економічний інтерес виробників техніки через послаблення податкового тиску, реструктуризацію боргів, надання кредитів під інновації, обмеження імпорту аналогічних зарубіжних зразків; вагомим економічним стимулом розвитку вітчизняного машинобудування має стати висока платоспроможність аграрних підприємств, чому має сприяти запровадження державою гарантованих оптимальних цін на сільськогосподарську продукцію.

Вважаємо, що поки аграрне виробництво не стане на шлях інноваційного розвитку, доти аграрний ринок і зокрема ринок матеріально-технічних ресурсів не буде підпорядковуватись цій меті, Україна не зможе повернути аграрну економіку на той рівень розвитку, який був напередодні аграрної реформи.